

ВІННИЦЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ МИХАЙЛА КОЦЮБИНСЬКОГО

Природничо-географічний факультет

Кафедра географії

СИЛАБУС

навчальної дисципліни

ОРГАНІЗОВАНІСТЬ ТА ОРГАНІЗАЦІЯ СУЧАСНИХ ЛАНДШАФТІВ

навчальний рік 2022-2023

галузь знань 10 Природничі науки

спеціальність 103 Науки про Землю

предметна спеціальність _____

спеціалізація _____

Додаткова спеціальність/спеціалізація / предметна спеціальність

освітньо-наукова програма Науки про Землю

ступінь вищої освіти доктор філософії

курс 1 семестр 2

ЗАТВЕРДЖЕНО
на засіданні кафедри географії
Протокол № 11 від «1» червня 2022 р.

Завідувач кафедри географії

Денисик Г.І.

«2» червня 2022 р.

Вступ

Повна назва навчальної дисципліни	Організованість і організація сучасних ландшафтів
Рівень вищої освіти	Третій (доктор філософії) рівень вищої освіти (восьмий рівень НРК України)
Галузь знань	10 Природничі науки
Спеціальність Предметна спеціальність Спеціалізація Додаткова спеціальність/спеціалізація /предметна спеціальність	103 Науки про Землю
Освітньо-наукова програма	Доктор філософії в галузі наук про Землю
Семестр вивчення	2-й семестр
Обсяг навчальної дисципліни	3 кредити ЄКТС, 150 годин (30 аудиторних та 60 самостійної роботи)
Форма підсумкового контролю	Залік / Екзамен
Розробник	Проф. Воловик В.М.
Мова викладання	Українська
Статус навчальної дисципліни	Обов'язкова
Передумови для вивчення навчальної дисципліни	1. Ландшафтознавство. 2. Антропогенне ландшафтознавство 3. Фізична географія материків
Додаткові умови	Немає
Обмеження	Немає
Викладач навчальної дисципліни	Проф. Воловик В.М.
Е-mail викладача та контактний телефон	volodymyr.volovyk@vspu.edu.ua
Профайл викладача (-ів) на сайті кафедри	https://vspu.edu.ua/faculty/geogr/geogr_fiztich.php
Консультації	Онлайн-консультації: п'яниця, 16.00 – 16.30 https://us04web.zoom.us/j/74637164817?pwd=igSQYyaG9bny8iIy7BM3Tdr1QFsfyb.1 Идентификатор конференції: 746 3716 4817 Код доступа: fMQ5cE

1. Мета навчальної дисципліни

Мета вивчення обов'язкової навчальної дисципліни «Організованість і організація сучасних ландшафтів»: встановлення закономірностей просторово-часової організації сучасних ландшафтів для розробки теоретико-методологічних і практичних основ, коректної постановки, структуризації і подальшого вирішення проблеми взаємодії природи і суспільства в глобальному, планетарному, регіональному і місцевому вимірах у рамках реалізації концепції збалансованого розвитку.

2. Цілі навчання

Основними завданнями вивчення обов'язкової навчальної дисципліни «Регіональне етнокультурне ландшафтознавство» є:

- узагальнити і конкретизувати сучасні тенденції й теоретичні підходи до визначення сутності і перспективності розвитку базових категорій у географічній науці, визначити місце і роль просторово-часової парадигми серед методологічних основ природничої географії;
- дослідити стан проблем теорії та практики просторово-часової організації ландшафтних утворень на різних рівнях географічного пізнання;
- обґрунтувати переваги та доцільність використання просторово-часового підходу до вирішення проблем теорії та практики географічної науки;
- розробити схеми структурної диференціації й таксономічних рівнів геопростору та вдосконалити схему природничо-географічного районування;
- уточнити понятійно-термінологічний інструментарій дослідження, зокрема, розкрити змістовне наповнення понять: «геопростір», «ближній Космос», «земна оболонка», «ландшафтна оболонка», «навколишнє середовище», «довкілля», «геосередовище», «геосвіт», «частина світу», «субконтинент», «терра», «зональність» та встановити їх співвідношення.
- обґрунтувати методичні підходи до ідентифікування і територіального диференціювання просторової неоднорідності поверхні Землі;
- встановити взаємовідповідність, супідрядність, взаємозв'язки і взаємодії частин світу з ієрархічними ландшафтними комплексами регіонального й локального рівнів;
- визначити особливості структурно-функціональної організації природних та природно-антропогенних ландшафтів регіонального та локального рівнів за основними їх властивостями для прийняття ефективних рішень у сфері оптимізації природокористування;
- виявити закономірності просторово-часової організації селитебного освоєння ландшафтів м. Вінниці;
- здійснити дослідження шляхів збереження ландшафтного й біотичного різноманіття в умовах урбосередовища, його поліпшення і вдосконалення;
- проаналізувати сучасні підходи та надати власні рекомендації щодо адаптування екоevolюційної концепції до особливостей традиційного природокористування;
- обґрунтувати методичні підходи до застосування теоретичних положень просторово-часової парадигми для регіональних потреб оптимізації природокористування, охорони навколишнього середовища та освіти;
- сформувати у здобувача вищої освіти – першого наукового ступеня доктора філософії загальні та фахові компетентності, достатні для проведення власного наукового дослідження за спеціальністю 103 «Науки про Землю», участі у колективній науково-дослідній роботі у галузі наук про Землю; достатні для здійснення власної педагогічної діяльності, організації науково-методичної роботи профільної кафедри у вищому навчальному закладі.

Компетентності

Загальні компетентності

ЗК 1. Креативність, здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.

ЗК 2. Здатність до критичного аналізу та оцінювання сучасних наукових досягнень при вирішенні дослідницьких і практичних завдань, в тому числі в

міждисциплінарних областях.

ЗК 3. Здатність приймати обґрунтовані рішення, планувати і здійснювати комплексні дослідження на сучасному рівні з використанням новітніх інформаційних і комунікаційних технологій на основі цілісного системного наукового світогляду з використанням знань в області історії і філософії науки.

ЗК 4. Здатність виявляти, отримувати і аналізувати інформацію з різних джерел, організовувати та керувати інформацією.

ЗК 5. Здатність розробляти та управляти науковими проектами, ініціювати організації досліджень в галузі науково-дослідницької та інноваційної діяльності з урахуванням фінансування науково-дослідницьких робіт.

ЗК 6. Здатність до участі у роботі вітчизняних та міжнародних дослідницьких колективів з вирішення наукових і науково-освітніх завдань.

ЗК 7. Здатність професійно презентувати результати своїх досліджень.

ЗК 8. Спроможність ефективно працювати в команді, спілкуватися з фахівцями та експертами різного рівня інших галузей знань.

ЗК 9. Усвідомлення необхідності та дотримання норм наукової етики, авторського і суміжних прав інтелектуальної власності; сприйняття державної та міжнародної систем правової охорони інтелектуальної власності.

ЗК 10. Здатність здійснювати професійну науково-дослідну та виробничу діяльність зберігаючи природне та культурне надбання

Фахові компетентності

ФК 1. Здатність формулювати наукову проблему, розробляти робочі гіпотези, визначати актуальність, мету, завдання, які необхідно вирішити для досягнення мети, оцінювати необхідні ресурси та час для реалізації, що передбачає глибоке переосмислення наявних та створення нових цілісних знань та/або професійної практики.

ФК 2. Вміння формалізувати фахові прикладні задачі в галузі наук про Землю, алгоритмізувати їх.

ФК 3. Здатність до встановлення природних передумов застосування конкретних модифікацій і методів досліджень природних оболонок Землі, вибору раціональної методики польових і лабораторних робіт та оцінки необхідної точності вимірювань і якості кінцевих побудов, що необхідно підтвердити на прикладі власного дослідження.

ФК 4. Вміння розробляти структурно-логічну схему підготовки фахівців, зі спеціальності 103 «Науки про Землю» за обраною спеціалізацією та підготовки навчальних програм.

ФК 5. Здатність аналізувати, систематизувати та узагальнювати результати проведених експериментів і досліджень; робити висновки на основі одержаних досліджень, застосовувати їх у науковій та практичній сфері, володіти методами і технологіями обробки просторової інформації, ГІС-технологіями картографування і моделювання, методами побудови комп'ютерних і електронних карт, створювати бази даних і використовувати інтернет-ресурси.

ФК 6. Здатність до побудови чисельних алгоритмів обробки та інтерпретації геоданих на основі аналітичних або стохастичних залежностей, залучення методів математичного моделювання для вирішення прикладних задач з вивчення геосфер Землі.

ФК 7. Вміння обробляти отримані експериментальні дані, встановлювати аналітичні і статистичні залежності між ними і шуканими параметрами на основі застосування стандартних математичних пакетів обробки інформації.

ФК 8. Здатність до здійснення моніторингових досліджень на основі використання матеріалів дистанційних зондувань Землі і геоінформаційних систем і технологій, застосовувати результати досліджень для інформування населення щодо екологічного стану середовища та моніторингових досліджень небезпечних природних процесів.

ФК 9. Вміння розробляти систему експериментальних досліджень для практичного

підтвердження теоретичних допущень та реалізувати її у вигляді технологічного процесу.

ФК 10. Володіти навичками використання знань провідних вітчизняних та зарубіжних наукових шкіл, окремих вчених в галузі наук про Землю для трактування результатів власного наукового дослідження.

ФК 11. Вміння користуватись нормативно-правовою базою та організувати роботи відповідно до галузевих вимог безпеки життєдіяльності й охорони праці.

ФК 12. Знання і дотримання норм наукової етики і академічної чесності

Програмні результати навчання:

ПРН 1. Володіти сучасними передовими концептуальними та методологічними знаннями при виконанні науково-дослідницької та/або професійної діяльності і на межі предметних галузей знань.

ПРН 2. Мати ґрунтовні знання предметної області та розуміння професії, знання праць провідних вітчизняних та зарубіжних вчених, фундаментальні праці у галузі дослідження, формулювати мету власного наукового дослідження як складову загально-цивілізаційного процесу.

ПРН 3. Володіти принципами фінансування науково-дослідної роботи, структури кошторисів на її виконання, підготовки запиту на отримання фінансування, складання звітної документації.

ПРН 4. Знати процедуру встановлення інформаційної цінності та якості літературних і фондових джерел.

ПРН 5. Знати принципи організації, форми здійснення навчального процесу в сучасних умовах, його наукового, навчально-методичного та нормативного забезпечення, опрацювання наукових та інформаційних джерел при підготовці занять, застосування активних методик викладання.

ПРН 6. Уміти проводити критичний аналіз, оцінку і синтез нових наукових положень та ідей.

ПРН 7. Ініціювати, організувати та проводити комплексні дослідження в галузі науково-дослідницької та інноваційної діяльності, які приводять до отримання нових знань.

ПРН 8. Формулювати наукову проблему з огляду на ціннісні орієнтири сучасного суспільства та стан її наукової розробки, робочі гіпотези досліджуваної проблеми, які мають розширювати і поглиблювати стан наукових досліджень в обраній сфері.

ПРН 9. Аналізувати сучасні наукові праці, виявляючи дискусійні та мало досліджені питання, здійснювати моніторинг наукових джерел інформації стосовно досліджуваної проблеми, встановлювати їх інформаційну цінність шляхом порівняльного аналізу з іншими джерелами

ПРН 10. Проводити професійну інтерпретацію отриманих матеріалів на основі сучасного програмного забезпечення з використанням існуючих теоретичних моделей, створювати власні об'єкт-теорії.

ПРН 11. Мати досвід спілкування в діалоговому режимі з широкою науковою спільнотою та громадськістю у відповідній галузі наукової та/або професійної діяльності.

ПРН 12. Кваліфіковано відображати результати наукових досліджень у наукових статтях, опублікованих як у фахових вітчизняних виданнях, так і у виданнях, які входять до міжнародних наукометричних баз.

ПРН 13. Професійно презентувати результати своїх досліджень на вітчизняних та міжнародних наукових конференціях, семінарах, мати досвід практичного використання іноземної мови у науковій, інноваційній та педагогічній діяльності.

ПРН 14. Мати досвід роботи в команді, навички міжособистісної взаємодії.

ПРН 15. Використовувати сучасні інформаційні та комунікативні технології при спілкуванні, обміні інформацією, зборі, аналізі, обробці, інтерпретації джерел.

ПРН 16. Здійснювати організацію польових і лабораторних досліджень відповідно до вимог безпеки життєдіяльності й охорони праці.

ПРН 17. Мати здатність діяти соціально свідомо і відповідально на основі етичних мотивів, приймати обґрунтовані рішення, саморозвиватися і самовдосконалюватися, нести відповідальність за новизну наукових досліджень та прийняття експертних рішень, здатність мотивувати співробітників та рухатися до спільної мети.

3. Опис та структура навчальної дисципліни

Назва теми	Види робіт
Модуль 1. ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНІ ЗАСАДИ ПРОСТОРОВО-ЧАСОВОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ	
Тема 1. Основи теорії і методи досліджень організованості та організації ландшафтів. Теоретико-методологічні засади, об'єкт, предмет просторово-часової організації ландшафтів. Основні тенденції розвитку сучасної природничої географії. Розвиток уявлень про простір-час. Основні концептуальні напрями дослідження простору і часу, їх організації (географічні аспекти). Методи досліджень просторово-часової організації ландшафтів.	Відвідування занять; захист домашнього завдання; обговорення матеріалу занять; виконання навчальних завдань; завдання самостійної роботи; творчі проекти
Тема 2. Структурно-функціональна організація та організованість ландшафтних утворень глобального рівня. Геопростір і ландшафтна оболонка: зміна структури основних понять. Середовище життєдіяльності людини як складне полікомпонентне утворення. Рівні планетарної організації та проблеми їх дефініції. Пошук і визначення меж таксонів планетарного рівня. Геопростір як результат взаємодії Космосу і Землі	Відвідування занять; захист домашнього завдання; обговорення матеріалу занять; виконання навчальних завдань; завдання самостійної роботи; творчі проекти
Тема 3. Регіоналізація геосвіту: критерії та рівні. Підходи та здобутки у сфері природничо-географічного районування. Сучасний стан, проблеми і перспективи використання технологій районування у географічній освіті. Частина світу як ландшафтний комплекс. Теоретичний та емпіричний рівні поділу геосвіту. Особливості частин геосвіту: гносеологічний і методологічний аналіз. Ландшафтне межування частин світу. Визначення природних меж для Європи.	Відвідування занять; захист домашнього завдання; обговорення матеріалу занять; виконання навчальних завдань; завдання самостійної роботи; творчі проекти; поточна модульна робота
Модуль 2. РЕГІОНАЛЬНИЙ РІВЕНЬ ОРГАНІЗАЦІЇ ТА ОРГАНІЗОВАНОСТІ ЛАНДШАФТНИХ КОМПЛЕКСІВ	
Тема 1. Специфіка ландшафтної організації та організованості території. Регіонально-локальна специфіка ландшафтної організації території крізь призму природокористування. Концептуальне поле природокористування. Особливості природокористування в умовах адміністративної території. Функціонування долинно-річкових та аквально-болотних ландшафтів в умовах Поділля і Східної Волині. Просторово-часова організація гірничопромислових й дорожніх ландшафтів Поділля.	Відвідування занять; захист домашнього завдання; обговорення матеріалу занять; виконання навчальних завдань; завдання самостійної роботи; творчі проекти
Тема 2. Геоекологічне обґрунтування локальної організації природокористування. Природокористування й охорона різних типів етнокультурної спадщини: ландшафти населених пунктів, садибні, сакральні, тафальні, белігеративні ландшафти. Природна та антропогенна організація схилів місцевостей. Природні схилі місцевості: устрій, поширення, характерні риси. Біотично-просторові особливості схилів ландшафтних	Відвідування занять; захист домашнього завдання; обговорення матеріалу занять; виконання навчальних завдань; завдання самостійної роботи; творчі проекти; поточна модульна робота

комплексів. Специфіка структури і функціонування схилових ландшафтних утворень.	
<p>Тема 3. Просторово-часові сутності та проблеми збереження ландшафтного різноманіття в умовах урбосередовища. Історико-географічна регенерація топонімічного ландшафту. Ландшафтна організація урбосередовища (на прикладі м. Вінниці). Транспортно-комунікаційне середовище: сучасний стан, проблеми і перспективи розвитку. Рекреаційно-середовищформує докільля. Внутрішньоміська диференціація рекреаційно-середовище-формує докільля. Природоохоронне урбосередовище. Перспективи створення екомережі у м. Вінниця</p>	Відвідування занять; захист домашнього завдання; обговорення матеріалу занять; виконання навчальних завдань; завдання самостійної роботи; творчі проекти
<p>Тема 4. Просторово-часова організація охорони ландшафтних комплексів та перспективи її оптимізації (регіональний аспект). Проблемні питання охорони ландшафтів в умовах південної частини Східноєвропейської рівнини. Особливості природно-заповідної мережі центральної частини Подільсько-Придніпровського краю. Становлення і функціонування природоохоронних ландшафтів екотонної етнографічно-адміністративної зони. Проблеми організації рекреаційної діяльності на природоохоронній території. Регіональні особливості природоохоронного потенціалу антропогенних ландшафтів (на прикладі гірничо-промислових ландшафтів). Передумови розбудови єдиної системи заповідних об'єктів. Перспективи оптимізації природно-заповідного фонду Вінниччини в контексті створення національної екомережі</p>	Відвідування занять; захист домашнього завдання; обговорення матеріалу занять; виконання навчальних завдань; завдання самостійної роботи; творчі проекти; поточна модульна робота

4. Види навчальних занять і завдань. Інструментарій навчання

Вивчення навчальної дисципліни передбачає використання різноманітних методів та технологій викладання і навчання. *Пояснювально-ілюстративний метод*: повідомлення інформації з використанням різних засобів з подальшим усвідомленням такої інформації та її фіксацією у пам'яті студентів. Найчастіше метод реалізується на лекціях у формі розповіді чи пояснення складного теоретичного та (або) великого за обсягом навчального матеріалу тощо. *Репродуктивний метод*: відтворення і повторення способу діяльності за сформованим динамічним стереотипом дій. Метод є корисним для засвоєння основних понять. *Активні методи навчання*: послідовна й цілеспрямована постановка перед студентами завдань, розв'язуючи які вони активно засвоюють нові знання. *Метод проблемного викладу навчального матеріалу* передбачає створення проблемних ситуацій, надання допомоги студентам у їхньому аналізі з подальшим спільним розв'язанням поставлених завдань. Під час вивчення навчальної дисципліни викладач формує у студентів зразки наукового пізнання та вирішення проблемної ситуації. *Дослідницький метод* спрямований на залучення студентів до самостійного розв'язання завдання наукового характеру з використанням сучасних засобів обчислювальної техніки та інформаційно-комунікаційних технологій. При вивченні навчальної дисципліни студенти можуть виконувати науково-дослідні завдання з подальшим оформленням та оприлюдненням отриманих наукових результатів. При цьому викладач орієнтує студентів на проведення досліджень, долучає до їхньої самостійної організації.

Завдання та види навчальної діяльності будуть виконувати здобувачі, щоб засвоїти матеріал і відпрацювати практичні навички: *відвідування занять; захист домашнього завдання; обговорення матеріалу занять; виконання навчальних завдань; завдання самостійної роботи; творчі проекти; тестування.*

Щоб досягти успіху в засвоєнні навчальної дисципліни необхідно застосовувати м'які

навички (soft skills) – комплекс неспеціалізованих, надпрофесійних навичок, які відповідають за успішну участь у робочому процесі, високу продуктивність і, на відміну від спеціалізованих навичок, не пов'язані з конкретною сферою. Також необхідне використання hard skills – професійні навички, які пов'язані з технікою виконання. Дослідник, який навчається будь-якому умінню, здатний доводити дію до автоматизму, оскільки використовує завчасно знайомий шаблон.

5. Система оцінювання

Критеріями ефективності запланованих результатів навчання є глибина знань, дієвість знань, системність та усвідомленість знань. Методами оцінювання запланованих програмних результатів навчання є: поточний контроль на лекційних і лабораторних заняттях (індивідуальне усне і письмове опитування, тестовий контроль, захист лабораторних робіт); підсумковий контроль – усний, екзамен. Підсумкова оцінка з навчальної дисципліни є сумою рейтингових оцінок (балів), одержаних за окремі оцінювані форми навчальної діяльності: поточне та підсумкове оцінювання рівня засвоєння теоретичного матеріалу під час аудиторних занять та самостійної роботи (модульний контроль); оцінка (бали) за виконання лабораторних досліджень. Здобувачам вищої освіти після аудиторних занять надається право підвищувати свій рейтинг під час складання екзамену (підсумкового контролю) за графіком екзаменаційної сесії. На підсумковий (семестровий) контроль (екзамен) відводиться 30 балів.

Результат освітньої діяльності здобувача вищої освіти оцінюється згідно з Критеріями оцінювання знань і вмінь студентів Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського за такими рівнями і критеріями <https://vspu.edu.ua/content/img/education/graph/p2.pdf>:

Оцінка за шкалами ECTS, столболовою, розширеною	Критерії оцінювання	Рівень досягнень студента
A 90-100 балів ВІДМІННО	Студент володіє понятійним і фактичним апаратом освітнього компонента на поглибленому рівні; комплексом знань та вмінь, який характеризується системністю. Застосування знань здійснюється на основі самостійного цілеутворення, побудови власних програм діяльності. Студент проявляє нешаблонність мислення у виборі і використанні елементів комплексу знань, здатний самостійно і творчо використовувати набуті уміння відповідно до варіативних ситуацій навчання. Студент спроможний самостійно формулювати узагальнення та висновки, нові задачі, розв'язувати нестандартні задачі, ситуації. Навчально-пізнавальна активність обумовлена пізнавальними інтересами, мотивами саморозвитку і професійного становлення. Студент проявляє інтерес до актуальних проблем відповідного освітнього компонента, може під керівництвом викладача вибрати предмет наукового дослідження, проводити самостійну науково-дослідну роботу.	ВИСОКИЙ
B 80-89 балів ДУЖЕ ДОБРЕ	Студент володіє понятійним і фактичним апаратом освітнього компонента на поглибленому рівні. Студент володіє комплексом знань та вмінь, який є частково-впорядкованим. У процесі застосування знань студент спроможний вибрати необхідний елемент комплексу знань та вмінь. Застосування знань та вмінь здійснюється як у стандартних ситуаціях, так і при незначних варіаціях умов на основі використання загальних рекомендацій. Відбувається перенесення сформованих умінь або їх комплексів на розв'язування незнайомих задач, ситуацій. Навчально-пізнавальна активність стимулюється пізнавальними інтересами, продукт діяльності оцінюється як професійно значущий.	ВИСОКИЙ
C 75-79 балів ДОБРЕ	Студент володіє понятійним і фактичним апаратом освітнього компонента на підвищеному рівні, може усвідомлено застосовувати знання та вміння для висвітлення суті питання. Комплекс знань частково-структурований. Знання застосовуються переважно у знайомих ситуаціях. Студент усвідомлює особливості навчальних задач, ситуацій тощо. Пошук способів їх розв'язання здійснюється за зразком. Студент спроможний аргументувати застосування певної методичної дії у ході розв'язування задач, ситуацій тощо.	ДОСТАТНИЙ

	Навчально-пізнавальна активність стимулюється мотивами професійного становлення і пізнавальними інтересами.	
D 60-79 балів ЗАДОВІЛЬНО	Студент володіє понятійним і фактичним апаратом освітнього компонента на середньому рівні, може проілюструвати власними прикладами відповідь на питання, частково усвідомлює специфіку навчальних та прикладних задач, ситуацій тощо, має знання про способи розв'язування типових задач, ситуацій тощо. Однак процес самостійного розв'язування задач, ситуацій тощо потребує опори на зразок. Навчально-пізнавальна активність студентів є ситуативно-евристичною. Домінують мотиви обов'язку та особистого успіху. Використання засобів само розвитку та самопізнання відбувається не усвідомлено.	ЗАДОВІЛЬНИЙ
E 50-59 балів ДОСТАТНЬО	Студент володіє понятійним і фактичним апаратом освітнього компоненту на середньому рівні. Має уявлення про специфіку навчальних та прикладних задач, ситуацій тощо. Виконання дій при роз'ясненні задач, ситуацій частково усвідомлюється, здійснюється частково правильно.	НИЗЬКИЙ
F _x 35-49 балів НЕЗАДОВІЛЬНО	Студент володіє понятійним і фактичним апаратом освітнього компонента на елементарному рівні, має уявлення про зміст основних розділів. Виконання окремих дій відбувається не усвідомлено, однак переважно правильно, навчально-пізнавальна активність мотивується ситуативно-прагматичним інтересом.	НЕЗАДОВІЛЬНИЙ
F 0-34 балів НЕПРИЙНЯТО	Студент володіє понятійним і фактичним апаратом освітнього компонента на елементарному рівні, має уявлення про зміст окремих розділів. Виконання окремих методичних дій відбувається несвідомо, у більшості неправильно, навчально-пізнавальна активність проявляється лише у ситуаціях зовнішнього примусу.	

6. Ресурсне забезпечення навчальної дисципліни (засоби навчання та інформаційне забезпечення)

Засоби навчання: інтерактивний комплекс навчально-методичного забезпечення дисципліни (ІКНМЗД); система поточного та підсумкового тестування; опорні конспекти лекцій; монографії, посібники; нормативні документи; ілюстративні матеріали; комп'ютерна техніка з підключенням до мережі Internet; програмне забезпечення Microsoft Office, Adobe Acrobat.

Інформаційне забезпечення навчальної дисципліни

Основна література

1. Гудзевич А. В. Просторово-часова організація сучасних ландшафтів: теорія і практика : [монографія] / А. В. Гудзевич. – Вінниця : Віндрук, 2012. – 342 с.

Додаткова література

2. Афанасьєв, О. Є. Історико-географічний аналіз регіонального природокористування: теорія, методологія, практика : монографія / О. Є. Афанасьєв. – Тернопіль : Видавництво «Крок», 2012. – 550 с.
3. Верменич, Я. В. Теоретико-методологічні проблеми історичної регіоналістики в Україні / Я. В. Верменич. – К. : Інститут історії України НАН України, 2003. – 516 с.
4. Воловик, В. М. Етнокультурні ландшафти: регіональні структури і природокористування : [монографія] / В. М. Воловик. – Вінниця : ТОВ «Вінницька міська друкарня», 2013. – 464 с., іл.
5. Романчук, С. П. Основи етнології : навчальний посібник / С. П. Романчук. – К. : Видавничо-поліграфічний центр «Київський університет», 2005. – 206 с.
6. Тютюнник, Ю. Г. Онослєживание ландшафта / Ю. Г. Тютюнник ; [послєсл. В. М. Пащенко]. – К. : Издательско-печатный комплекс Университета «Украина», 2010. – 212 с., 37 ил.
7. Blij, de H. J. Geography. Realms, Regions, and Concepts / H. J. de Blij, Peter O. Muller. – New York : John Wiley & Sons, Inc., 2010. – 695 p.
8. Jędrzyak, T. Wieska turystyka kulturowa / Tadeusz Jędrzyak. – Warszawa : Polskie Wydawnictwo Ekonomiczne, 2010. – 163 s.
9. Last Landscapes. The Architecture of the Cemetery in the West. – London : Reaction Books, 2003. – 223 p.

Інформаційні ресурси

1. Доповіді за сценаріями світового розвитку на сайті: <http://www/reports/global/pdf>;
2. Демографічна статистична інформація на сайті електронного бюлетеня «Населення і суспільство». <http://demoscope.ru/weekly/app>.
3. Комітет за статистикою Продовольчої і сільськогосподарської організації ООН (ФАО). Інформація про сільському і лісовому господарстві, продовольчому забезпеченні країн світу. <http://faostat.fao.org/>.
4. Відділ статистики ООН. <http://unstats.un.org/>
5. Відділ статистики ЮНЕСКО Статистична інформація в сфері освіти, науки, культури. <http://uis.unesco.org/>
6. Програма розвитку Організації об'єднаних націй. <http://www.undp.org>.
7. Сайт Організація об'єднаних націй (ООН). <http://www.un.org>.

7. Політика викладача (кафедри)

Теми, які студент здає з порушенням термінів без поважних причин, оцінюються на нижчу оцінку (75% від можливої максимальної кількості балів за вид діяльності балів). Перескладання модулів відбувається за наявності поважних причин (лікарняний тощо).

Несанкціоноване використання довідкових джерел (зокрема й мобільних телефонів планшетів, лептопів тощо) під час виконання контрольних робіт та складання екзаменів заборонені. Водночас дозволяється використовувати мобільні пристрої лише під час он-лайн тестування та підготовки практичних завдань у процесі заняття.

Відвідування занять є обов'язковим компонентом оцінювання, за яке нараховуються бали. За об'єктивних причин (хвороба, карантинні заходи, участь в конкурсі студентських робіт, науковій конференції тощо) навчання може відбуватись у он-лайн формі за погодженням з керівником курсу. Відпрацювання пропусків лекційних або лабораторних занять здійснюється у календарні терміни, визначені викладачем (онлайн або офлайн).

Політика регулюється:

1. Положенням про організацію освітнього процесу у Вінницькому державному педагогічному університеті імені Михайла Коцюбинського: <http://www.vspu.edu.ua/content/img/education/graph/p5.pdf>
2. Критеріями оцінювання знань і вмінь студентів Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського: <http://www.vspu.edu.ua/content/img/education/graph/p2.pdf>
3. Положенням про академічну мобільність студентів Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського: <http://www.vspu.edu.ua/content/img/education/graph/p3.pdf>
4. Положенням про дотримання академічної доброчесності науково-педагогічними працівниками та здобувачами вищої освіти Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського: <http://vspu.edu.ua/content/position/pol7.pdf>
5. Положенням про внутрішню систему забезпечення якості освіти у Вінницькому державному педагогічному університеті імені Михайла Коцюбинського: <https://vspu.edu.ua/content/position/p28.pdf>
6. Положенням про використання європейської кредитної трансферно-накопичувальної системи у Вінницькому державному педагогічному університеті імені Михайла Коцюбинського: <https://vspu.edu.ua/content/img/education/graph/p6.pdf>

8. Перелік питань для підсумкового семестрового контролю (екзамену)

1. Теоретико-методологічні засади, об'єкт, предмет просторово-часової організації ландшафтів.
2. Основні тенденції розвитку сучасної природничої географії.
3. Розвиток уявлень про простір-час. Основні концептуальні напрями дослідження простору і часу, їх організації (географічні аспекти).
4. Методи досліджень просторово-часової організації ландшафтів.
5. Геопростір і ландшафтна оболонка: зміна структури основних понять.
6. Середовище життєдіяльності людини як складне полікомпонентне утворення.
7. Рівні планетарної організації та проблеми їх дефініції.
8. Пошук і визначення меж таксонів планетарного рівня.

9. Геопростір як результат взаємодії Космосу і Землі
10. Підходи та здобутки у сфері природничо-географічного районування.
11. Сучасний стан, проблеми і перспективи використання технологій районування у географічній освіті.
12. Частина світу як ландшафтний комплекс.
13. Теоретичний та емпіричний рівні поділу геосвіту. Особливості частин геосвіту: гносеологічний і методологічний аналіз.
14. Ландшафтне межування частин світу. Визначення природних меж для Європи.
15. Регіонально-локальна специфіка ландшафтної організації території крізь призму природокористування.
16. Концептуальне поле природокористування.
17. Особливості природокористування в умовах адміністративної території.
18. Функціонування долинно-річкових та аквально-болотних ландшафтів в умовах Поділля і Східної Волині.
19. Просторово-часова організація гірничопромислових й дорожніх ландшафтів Поділля.
20. Природокористування й охорона різних типів етнокультурної спадщини: ландшафти населених пунктів, садибні, сакральні, тафальні, белігеративні ландшафти.
21. Природна та антропогенна організація схилових місцевостей.
22. Природні схилі місцевості: устрій, поширення, характерні риси.
23. Біотично-просторові особливості схилових ландшафтних комплексів.
24. Специфіка структури і функціонування схилових ландшафтних утворень.
25. Історико-географічна регенерація топонімичного ландшафту.
26. Ландшафтна організація урбосередовища (на прикладі м. Вінниці).
27. Транспортно-комунікаційне середовище: сучасний стан, проблеми і перспективи розвитку.
28. Рекреаційно-середовищеформуюче довкілля.
29. Внутрішньоміська диференціація рекреаційно-середовище-формуючого довкілля.
30. Природоохоронне урбосередовище.
31. Перспективи створення екомережі у м. Вінниця